

שופטת בדימוס, משוררת, אזרחית מודאגת

בחלוף עשור מאז סיימה את כהונתה כנשיאת בית הדין הארצי לעבודה, השופטת (בדימוס) **נילי ארד** היא משוררת המפרסמת שירים אינטימיים וחשופים. בימים אלה היא מתקוממת אל מול השבר המאיים על החברה בישראל: "זאת אינה רפורמה אלא הפיכה משטרית המביאה אותנו לעברי פי פחת של משבר חוקתי. אם לא יבוטלו לאלתר מהלכי החקיקה שמטרתם חיסול הביקורת השיפוטית על פעולות השלטון, אנו עלולים להפוך למדינה לא דמוקרטית ומושחתת". ריאיון מיוחד.

בסוף שנת 2013 מצאה עצמה נילי ארד לראשונה, מזה עשרות שנים, ללא סדר יום עמוס, במרחבים של חופש. נעלם הלחץ "להספיק". תם טקס. כך, לאחר שלושה עשורים של שירות ציבורי בצמרת מערכת המשפט כמנהלת מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה וכמנכ"לית משרד המשפטים, ובתום כהונה של 13 שנות שיפוט בבית הדין הארצי לעבודה, מהן שלוש שנים כנשיאה, בהגיעה לגיל פרישה, הוסרה הגלימה, והשופטת ארד מצאה עצמה ב"אזרחות". כיום, בחלוף עשור, היא מטעימה: "אני לא בפנסיה או בפרישה. סיימתי את תפקידי בשירות הציבורי, והתפנית לחיי. לאחר תקופת הסתגלות לא קלה, הגיע השקט שלאחר הסערה. הקושי בהסתגלות לשקט, פינה מקום להתבוננות פנימה וממנה נסקה

צריבת אלמוג / נילי ארד

פְּמָה גְבוּהָ אָפְשָׁר

לְדָאוֹת

לְפָרֵשׁ כְּנָפִים

לְהִיּוֹת לְנֶשֶׁר

לְנִסֵּק אֶל לֵב הַפְּסָגָה

לְהִפְךָ לְבוּעָת

אֲוִיר

לְהִתְנַפֵּץ בְּקִרְיָה

חֲדָה

לְהִמְרִיא...

(פורסם בספר השירים **אל לב השמש**, 2023).

יש הסתה מתמשכת וממשית נגד השופטים. השופטת ארד בביתה

למה בחרת לפרסם את שירתך לאחר סיום השירות הציבורי? הרי אין מניעה ששופט מכהן יפרסם שירים.

"הישיבה בדיון מחייבת ועמוסה. השיפוט הוא אורח חיים וכרוך במחויבות ראשונית וטוטלית לתפקיד ולשירות הציבור. יתרה מזו, במלאכת השיפוט אין מקום לפרסום מהלך החיים האינטימי, האישי".

בשיר "עור חדש" את מגלה סממנים של פרידה מגלימת השיפוט והתחדשות.

"השיר הזה מתאר את הכאב שבהיפרדות, בתלישה הפיזית כמעט של הגלימה, שהייתה חלק מן ההווה הפיזית והנפשית שלי, ועם זאת ידיעת ההתחדשות,

ההשראה ונפרצו מעיינות השירה. כך באו לעולם, בזה אחר זה, ארבעת ספרי השירה שלי (בעריכתו של אלי הירש), שבהם אני רואה את ילדי רוחי: **על גב הנמר, סוסי פרא, דהרת הזמן** שפורסם בתקופת הקורונה, ולאחרונה ממש יצא לאור הספר הרביעי **אל לב השמש**.

כתיבת שירה ליוותה את נילי במהלך חייה. "כל חיי כתיבתי ביומני נעורים ובשנים שלאחר מכן. הכתיבה הייתה לי חברה אישית, אינטימית, ולא אחת שימשה עבורי חליפת מגן בהתמודדות עם תפוחות החיים. עם סיום תפקידי במערכת המשפט ובשירות הציבורי, בשלה בי ההכרה כי הגיעה העת לפרסם את השירים ולשתף בהלכי נפשי".

עור חדש / נילי ארד

עם בוא הסתו
הגלימה שהיתה לי לעור
נושרת על רצפת הזמן החולף.
הבשר החי מבצבץ
מבין קרעייה
מבקש עור חדש
להתפסות בו
להתגונן מפני הקר
בחורף הקרב.
ואני אוספת את הקרעים
קולפת את שאריות הגלד
שנותרו בין מרפק לברך
ומניחה אותן בין דפי הספר
למשמרת.
וכבר אני יודעת:
עם בוא האביב הבשר החשוף
יצמיח עור חדש
ואני אניח עליו יד רכה
להתענג על חלקת פניו
וארחץ את גופי בריח הרוח שישלח אלי
הים.

(פורסם בספר השירים סוסי פרא.)

ישתכלל וימצא ביטוי המוגמר. עבורי ביקור המוזה
וכתיבת השירה היא המתנה הגדולה של חיי".

**יש בשירים שלך גם עצב ובדידות. במציאות את לא
נראית עצובה או בודדה. את נראית פרסונה נחושה
חזקה וחברותית מאוד.**

"נכון. יש מזה וגם מזה. הרי השירים הם קלידוסקופ
של הנפש והרוח. יש רגעים של חשש, של געגועים ושל
בדידות. יש גם רגעים של אהבה, ושל אושר ושמחה. כל
אלה הם חלק ממני".

**בספרי השירה שלך יש שירים בעלי גוון ארוטי - לא
חששת לפרסם שירים ארוטיים?**

"הארוטיקה גם היא חלק חשוב בקלידוסקופ של
חיינו, וככזו מוצאת את ביטוייה בשירי. נוכחתי לדעת
שהקוראים התחברו מאוד גם לשירים אלה ומצאו בהם
ביטוי לתחושות אמת ללא כחל וסרק. אני כותבת את
עצמי, תחושות, רגשות, הוויה פנימית, אמת. כנראה
שזה היתרון של הגיל והמקום שבו אני נמצאת, חופשייה
ממחויבות ופתוחה לעולם".

**בספר השירים האחרון שלך, "אל לב השמש",
את כותבת בהרחבה על תקופת הקורונה.**

"תקופה זו המחישה לנו עד כמה החיים שבריריים.
שנתיים חלפו מאז נסגרנו מבוהלים מפני המגפה,
כשהיינו נתונים בחרדות שעוררה, וייחלנו לשובה של
השגרה. לטלטלות אותם ימים של סגר כפוי ושל ניתוק,
נתתי ביטוי בשירים שהיו לי מרפא באותה עת. היום
ממרחק של כשנתיים, חלפה תקופת אי הוודאות ההיא,
ובאו ימים רעים הנכפים עלינו מן הבית פנימה, ושוב
אני מתגעגעת אל השגרה המבורכת, שאין בה את
המשא של המתקפה הנוכחית על יסודות חיינו, מעשי
דידו של השלטון".

נילי ארד נולדה בישראל, גדלה בקרית ים, ולמדה
משפטים באוניברסיטה העברית. לפרקליטות המדינה
הצטרפה באמצע שנות ה-80, שבמהלכן שימשה מנהלת
מחלקת הבג"צים במשך שמונה שנים. בשנת 1996
מונתה כאשה מנכ"לית הראשונה במשרד המשפטים.
בשנת 2000 כיהנה כשופטת בבית הדין הארצי לעבודה
במשך 13 שנה, מתוכן שלוש שנים לראשונה כאשה
נשיאה של בית הדין הארצי.

כי "עם בוא האביב הבשר החשוף יצמיח עור חדש...
להתענג על חלקת פניו".

**קריאה בספרייך חושפת שירים אישיים, פואמות
על חיים והתבגרות, זוגיות ובדידות, עונות השנה
המתחלפות והחולפות עם הרוח. מאות שירים
המציגים אישה פגיעה, מהורהרת, חשופה ושלמה
עם יצירתה. כיצד את מקבלת השראה? הרי זה לא
כמו פסק דין שחייבים לכתוב.**

"כתיבת שירה היא פרי רוחה של המוזה, אשר אני זוכה
לה כשהיא מגיעה ונחה עליי. כך אני מתחברת לכתיבה
ומוקירה אותה מאוד. בשעה טובה כזו אני עוצרת,
מניחה כל עיסוק ומשרתת את המילים הבאות אליי. אם
מסיבה כלשהי לא כתבתי את שהרוח הביא, המילים
נעלמות, ואני נשארת בריק. ההשראה יכולה להתפרץ
בכל מקום, בכל שעה, בכל סיטואציה של החיים. לא
אחת אני מקלידה את המילים בטלפון ובהמשך מעכלת,
מתבוננת ומגבשת את המילים בשיר, עד שיצמח,

מיהאזו / נילי ארד

מי היא זו הנותבת

שירת תאנה

והיא כבר לא

נערה

וגם אשה צעירה

היא כבר

לא

ובכלל

איך היא מעזה

לשקף עולם ומלואו

בתשוקה

הלא נחבאת.

מי היא זו המעזה

לפרט

על נימי התאנה

שלנו

ההזנה

המסתמרת

המתענגת?

לפחות שתמציא לעצמה

שם

שאינו שמה.

(פורסם בספר השירים דהרת הזמן.)

"ההשראה יכולה להתפרץ בכל מקום, בכל שעה, בכל סיטואציה של החיים עבורי ביקור המוזה וכתובת השירה היא המתנה הגדולה של חיי"

האם תוכלי לעמוד ביתר פירוט על החששות

הכבדים שאת מעלה?

"החשש הכבד הוא מפני ההפיכה המשטרית שאותה אנו חווים בימים אלה ממש. חשש הולך וגובר ומשותף למיליוני אזרחים ואזרחיות ברחבי הארץ, שמאות אלפים מהם יוצאים להפגין ולמחות בגוף וברוח במלחמה על הבית. במאמר מוסגר אציין כי בכל שנתיי כעובדת מדינה וכשופטת הייתי מחויבת לכללי האתיקה של השופטים, לא חתמתי על עצומה ולא השתתפתי בהפגנה. אבל כיום גם אני יוצאת לרחובות, משתתפת בהפגנות המחאה. החובה קודמת לכול וחלה על כולנו, בכול שדרות העם, להתמיד במאבק מול הפגיעה המכוונת בשומרי הסף, אלה המופקדים על הגבלת כוחו של השלטון, כל שלטון, למנוע עריצות

לפני שבע שנים העתיקה ארד את מקום מגוריה מירושלים לתל אביב, שבה היא מתגוררת כיום. בדירתה המטופחת במרכז העיר, עמוסה במזכרות מטיוליה ברחבי העולם, ארד מנהלת סדר יום פעיל מאוד. בנוסף לגישורים שהיא מקיימת מעת לעת, לחברותה בוועד המנהל של האוניברסיטה הפתוחה ובארגונים נוספים, עיקר זמנה מוקדש לעמותת "שקיפות בינלאומית ישראל - שבי"ל" שהיא יושבת הראש שלה מזה חמש שנים. לדבריה "עמותת שבי"ל נמנית עם 100 הסניפים ברחבי העולם של הארגון הבין-לאומי Transparency International שהמוטו שלו הוא: A World Free of Corruption. תכלית פעילותה של שבי"ל היא הנחלת הערכים והנורמות של שקיפות, טוהר מידות, ביסוס ערכי היסוד ערכי היסוד של הדמוקרטיה: יושרה, אתיקה ואחריותיות (Accountability); ערכים שהם אבני הדרך להתמודדות אפקטיבית עם תופעות של שחיתות ומניעת התפשטותה בחברה בישראל. מקומה של שבי"ל בחברה, והערכים שאותם היא מנחילה, מקבלים משנה תוקף בימים קשים אלה, במאבק מפני פגיעה בערכי היסוד של מדינת ישראל ועל זהותה הדמוקרטית ברוח מגילת העצמאות".

בהתייחס למצב הדברים הקשה שבו נמצאת החברה בישראל בחודשים האחרונים, בעקבות מהלכי השלטון וערעור הבלמים והאיזונים,

אומרת ארד:

"למרבה הצער והתדהמה מראות הימים האלה הם בבחינת 'חלום בלהות' כהגדרתו של הנשיא הרצוג בדבריו לאומה. יוזמות החקיקה של שר המשפטים, של יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת ושל שותפיהם לקואליציה, בחסותו של ראש הממשלה, פוגעות פגיעה אנושה בערכי הדמוקרטיה הליברלית, ביטויים במגילת העצמאות, שעליהם מושתתת מדינת ישראל. אנו עדים להתנפלות דורסנית ומכוונת בכל הכיוונים. ראשונה לכול ההתנפלות על מערכת המשפט, על מערכות אכיפת החוק, על רשויות החקירה וההעמדה לדיון, על היועצת המשפטית, על מערך הייעוץ למשרדי הממשלה ועל הפרקליטות. באצטלה של רפורמה כביכול התגשמותו של מתווה בלהות זה עלול לגרום לקריסתה של הדמוקרטיה הליברלית בישראל ולהצמיח תחתיה משטר דיקטטורי נוסח הונגריה, טורקיה, פולין ושכמותן".

"יוזמות החקיקה פוגעות בערכי אנושה בערכי הדמוקרטיה הליברלית. אנו עדים להתנפלות דורסנית על מערכת המשפט, על מערכות אכיפת החוק, על רשויות החקירה וההעמדה לדין"

ושרירותיות מצידו, אשר תוצאתן פגיעה בזכויות האדם, בזכויות המיעוטים, ובכל אחת ואחד מאיתנו. והדברים מתרחשים לנגד עינינו ממש..

"ראש החץ מכוון נגד הוועדה לבחירת שופטים, מחיקתה, והקמת מנגנון פוליטי תחתיה, אשר ריח פוליטי ידבק בשופטים שתבחר, בכל ערכאות המשפט. ברוח הזויה זו, מונחות בזו אחר זו הצעות חוק פרטיות, כגון, שימוע למועמדים לשיפוט בוועדות הכנסת, ועוד היד נטויה. התנפלות זו על הוועדה לבחירת שופטים, כרסום מובנה בעצמאותה של הרשות השופטת, באי התלות העניינית והאישית של הרשות השופטת, מתרחשת לנגד עינינו ממש. והרי אי התלות העניינית של השופטים מובטחת באופן בחירתם ובחסינותם, ומשמעותה כפיפות השופט למרות החוק בלבד, ולא לכל מרות אחרת, כפי שהיא באה לידי ביטוי בהצהרת השופט בעת מינויו בפני נשיא המדינה, והמשקפת את נאמנותם של השופטים למרות החוק בלבד".

את מדברת על מגמה מכוונת, מתוזמרת מלמעלה?
"אני מדברת על תהליך מתמשך של הסתה מגמתית, בכוונה לפגוע באמון הציבור במערכת המשפט בכלל, ובשופטים, בפרט. ולא בכדי, שהרי למערכת המשפט אין ארנק וגם לא חרב, כל שיש לה הוא אמון הציבור".
ואכן, מאז קום המדינה, השופטים והפסיקה שלהם היו מושתתים על אמון בסיסי של הציבור בגורמי האכיפה ובגורמי המשפט כמגינים בקו הראשון על זכויות כל אדם. "אני חרדה לתדמית של השופטים בישראל", אומרת ארד. "אני מודאגת מן הפיחות בתודעה הציבורית בהתייחסות למערכת המשפט בכלל ולשופטים המכהנים בה, בפרט. אפשר למתוח ביקורת על שופטים או על פסיקתם, אבל זאת צריכה להיות ביקורת בונה, ולא ביקורת אשר משיקולים זרים מכוונת להרס מערכת המשפט. הטענה בדבר העדר אמון הציבור במערכת המשפט, כביכול, היא תוצאה של הסתה מתמשכת נגד מערכת המשפט של בעלי עניין החוששים מפני הביקורת השיפוטית על מערכות השלטון, מפני הגבלת השלטון, ומפני עריצות ושרירותיות בפעולותיו. אותם גורמים נאמנים לשיטתם, אינם עוסקים בהצעות אמיתיות לרפורמה, ואינם מסתירים את כוונתם להשתלט כליל על מערכת המשפט, להרוס

את הקיים, באופן שרסן שלוש הרשויות יהיה נתון בידי השליט האחד. זו היא דיקטטורה. ושלא נטעה, קיצוץ רגלי מערכת המשפט יגרום להתמוטטות הדמוקרטיה במדינה, לסיאוב השלטון ולפתיחת דלת לשחיתות שאינה מבוקרת".

שומרי הסף נמצאים תחת מתקפה אלימה. את מודאגת?

"לצד השתלטות על הוועדה לבחירת שופטים, השלטון פועל לחיסול מערכת המשפט על מכלול פניה, שומרי הסף, ובראשם היועצת המשפטית לממשלה. הלכה ולמעשה, היועץ המשפטי לממשלה אחראי על ייצוג האינטרס הציבורי ועל שמירת שלטון החוק ברשויות השלטון. יש לחזור ולהבהיר: יש לחזור ולהבהיר: היועץ המשפטי איננו עורך הדין של הממשלה. היועץ המשפט הוא הפרשן המוסמך של החוק עבור כל זרועותיה של הרשות המבצעת וחוות דעתו מחייבת אותן, ומשקפת מבחינתן את החור הקיים, כל עוד לא נפסק אחרת על ידי בית משפט מוסמך. אחרת. פגיעה במעמדו של היועץ המשפטי לממשלה, כרסום בסמכויותיו, הפיכתו לעורך הדין של הממשלה, אשר יסייע להתנהלות בהתרת הדין ובחריגה ממנו, משמעותה התרת רסן חוקי וחוקתי, ותוצאתה פגיעה אנושה בשלטון החוק. "חשוב להוסיף ולקבוע כי מערכת הייעוץ המשפטי והפרקליטות אינם 'פקידים', כלשון המשתלחים בהם. יש לדחות מכול וכול אמירות בדבר נטייה פוליטית של שומרי הסף המופקדים על שלטון החוק, ההגנה עליו ומימושו.

"בדומה, עריכת שינוי מהותי במעמד של היועצים המשפטיים למשרדי הממשלה, והפיכתם למינויים פוליטיים, לאומרי הן לשרים, משמעותה פריצת גדר של התנהלות על פי דין. היועצים המשפטיים במשרדי הממשלה פועלים בהתאם להנחיות היועץ המשפטי לממשלה. מתוקף תפקידם ומעמדם זה, היועצים המשפטיים במשרדי הממשלה מופקדים על התנהלות השר ואנשי משרדו, בהתאם לחוק ובמסגרת גבולותיו. הפיכתם של היועצים המשפטיים לאנשי אמון של השר הממונה, משמעותה פוליטיזציה של הייעוץ המשפטי, ערעור על עצם מהותם כ'שומרי סף', והפיכתם משליחי הציבור לשלוחיו הפוליטיים של השר הממונה, הפועלים עבורו ומטעמו.

"כרסום מובנה
בעצמאות הרשות
השופטת".
מחאת 2023

בעבודת ההכנה והלמידה לקראת הטיעון בפני בג"ץ. מתי בדיוק יש זמן לבצע שינויים מערכתיים, כשכל הזמן מתרוצצים אחרי תיקים, ואין אפילו זמן לחשוב על המערכת בכללותה? הדחוף דוחה את החשוב. בעומס העבודה הנוכחי, הייתי רוצה לראות מערכת כלשהי שהייתה מצליחה לבצע רפורמה ללא חיזוק המערכת בכוח אדם ובשיפור תנאי העבודה".

האם ניתן להתעלם מן הטענות נגד יעילות מערכת המשפט, צדק מאוחר כתוצאה מאיחור במתן פסקי דין, צפיפות באולמות בית המשפט, ובכלל, אנשים שאינם מרוצים?

"טענות ממין אלה מצדיקות בדיקה ובחינה; בדיקה ובחינה לגופו של עניין במגמת שיפור ובנייה. כדי לעשות לצמצום התמשכות ההליכים, יש לתת את הדעת לצורכי המערכת, ובין היתר, לפעול להגדלת מספר השופטים, להרחבת כוח העזר המשפטי והניהולי, ולהקלת עומס התיקים".

הבעיה היא שעומס התיקים על שופטים במדינת ישראל הוא הגבוה ביותר בעולם, מתחיל בבית משפט השלום ומגיע עד לבית המשפט העליון. כשעושים

"חובה לעמוד על המשמר מפני שלילת הלגיטימיות של כלל שומרי הסף, מפני נגיסה בסמכויותיהם ומפני פגיעה במעמדם הערכי והציבורי. אלה הם שליחי הציבור ונאמניו המופקדים על שלטון החוק, ועל קיום הוראות הדין בגבולותיו. הם המופקדים על ההגנה מפני פגיעה בזכויות המיעוט ובעקרונות היסוד, המהווים את הבלם מפני הידרדרות המדינה ורשויותיה לעבר ביצת השחיתות שממנה לא תהייה עוד תקומה לדמוקרטיה מהותית וליברלית במדינת ישראל.

"ועוד יש להוסיף ולזכור, כי עם שומרי הסף נמנות רשויות החקירה, משטרת ישראל, התביעה הכללית, הפרקליטות על ענפיה השונים. לצערנו, בימים אלה, גם כלפיהן, מונפת חרב האיזמים, במעשה ובמשתמע. ראה פרשת נסיון הדחתו של מפקד מחוז תל אביב כסנונית ראשונה. בדומה, ניתן יהיה חלילה להדיח שופטים באמצעות ועדה פוליטית לבחירת שופטים. וכבר החקיקה דוהרת לעבר חיסול הביקורת המשפטית באמצעות מח"ש המופקדת על חקירות שוטרים והעמדתם לדין. ואל לנו להתעלם מהאיום על התקשורת הנמנית גם היא עם שומרי הסף, והאיום בפגיעה מהותית בערוץ השידור הציבורי. עלינו להבין כי פגיעה ברשות השופטת ופגיעה במעמדם של שומרי הסף משמעותה ותוצאתה הן העדר ביקורת על השלטון ועל הגבלת כוחו. בכך יותר הרסן וישראל תהפוך למדינה מושחתת שאינה מעמידה לדין פלילי את בעלי הכוח והשררה שעוברים עבירות שחיתות. עבירות שוחד יהפכו לנורמה, החופש האזרחי והשוויון בפני החוק ייפגעו ללא הכה. דוגמאות כאלה נמצאות לנגד עינינו במדינות כמו טורקיה, הונגריה, רוסיה ופולין".

נעבור לטענות בדבר הצורך ברפורמה במערכת המשפט.

"רפורמה כשלעצמה היא לא מילת קסם. מה עם רפורמה במשטרת ישראל, במערכת החינוך, במערכת הרפואה, בשירותי הרווחה? נכון, גם במערכת המשפט נדרשים שינויים, אשר ייעשו על ידי מומחים לנושא בהיבט המהותי ובהיבט הארגוני, בעצה אחת עם הנוגעים בדבר ובהם נשיאת בית המשפט העליון, וכל זאת במהלכים שיסודם בביקורת בונה. בתוך כך, בל נשכח כי הפרקליטים מתמודדים עם עומס עבודה לא פחות מהשופטים. כפרקליטה עשיתי לילות כימים,

המודעות המבורכת של הציבור למיצוי זכויותיו, המגבירה אף היא את שיעור ההליכים בבתי המשפט."

איך לדעתך צריך לבצע רפורמה במערכת המשפט
"ככלל, החלטה עניינית על רפורמה צריכה להתבצע באמצעות מומחים לדבר בשיתוף עם המערכת, בהערכת הצרכים והשיפורים הנדרשים לבחינה מחדש. משום מה מתעלמים מכך שבמערכת המשפט כבר הייתה רפורמה חשובה הנלקחת כיום כמובנת מאליה, ונחשבת מתקדמת ביותר גם ביחס למערכות משפט בעולם. במסגרת מערכת 'נט המשפט', אין עוד עבודה עם תיקי נייר - המערכת מתנהלת דיגיטלית, החל מהגשת תיקים לבית המשפט ועד קבלת פסק הדין. כך בשעתו הוקמה הסנגוריה הציבורית שבראשה עמד פרופ' קנת מן. זו הייתה רפורמה משמעותית ביותר, אשר מאז ועד היום מהווה כלי משפטי וחברתי מבורך. המערכת אינה קופאת על שמריה. כל העת נעשים בה שיפורים וחידושים, אם כי אלה אינם מספיקים, ובהקצאת המשאבים הנדרשים לכך, ניתן ואף צריך להוסיף עליהם."

פעמים רבות הטענה היא שהמערכת אינה פתוחה לביקורת.

"פסיקת מערכת המשפט נתונה לבחינה ובדיקה כפולה ומשולשת בהליכי ערעור. כך, על פסיקה של בית משפט השלום ניתן להגיש ערעור למחוזי, ועל החלטתו אפשר להגיש ערעור ברשות מיוחדת לבית המשפט העליון. בנוסף קיימת נציבות תלונות הציבור על שופטים."

בתי המשפט מהססים לפני שהם מתערבים בהחלטות פרקליטות.

"טענות ממין אלה אינן נכונות ומטעות ולא היו נשמעות אילו היו הטוענים קוראים את פסק הדין המלא, ולא רק את השורה התחתונה, מבלי להתעמק ומבלי לרדת לגופם של דברים. דיון משפטי, החלטות ופסיקה נסמכים על ראיות, על טענות, על ניתוח החומר המשפטי, המסקנות וההכרעה הסופית."

את עוסקת כיום גם בגישור, ולפעמים אני תוהה אם גישור אינה דרך בעצם להוריד אחריות מבית המשפט. שלא יצטרך לפסוק, ששופטים לא יצטרכו לכתוב פסקי דין. אפשר להבין את הצורך בגלל העומס, אבל איזה מין פתרון זה?

ראש הממשלה נתניהו ושר המשפטים לוי

השוואה בין בתי המשפט בישראל לכל בית משפט אחר בעולם, אין לכך בכלל אח ורע. העומס הזה נותן את אותותיו במלאכת השפיטה. תיק רודף תיק, כאשר בה בעת כל אחד מהצדדים מצפה, ובצדק, שהשופט יהיה בקי בטיעונו, בקי בחומר המשפטי, קשוב לשמיעת הטיעונים ולמתן החלטות ולפסיקה לדין בזמן סביר. כשאתה מגיע לאולם המשפט, לא אכפת לך כמה תיקים היו לשופט באותו יום. התיק שלך, כתובע ונכתב, הוא כל עולמך. "מתי בדיוק יכול שופט להיות בקי? מתי בדיוק הוא אמור לכתוב פסקי דין? מניסיון אישי אני יכולה להעיד כי השופטים והשופטות מקדישים את כל זמנם למלאכת השיפוט, על חשבון זמן למשפחה ולעצמם. ישיבה בדין עד שעה מאוחרת בכל יום, הכנת התיקים לקראת יום הדיונים מחר, ובין לבין כתיבת פסקי דין. לאן נכנסים כל אלה ביממה?"

ממה נובע העומס הזה שאת מתארת?

"קודם כל זו סוגיה של משאבים וכוח אדם. לפי התרשמותי, במהלך שנים ארוכות קיימת הרעבה של מערכות האכיפה. המשטרה, הפרקליטות ומערכת המשפט הפועלות בחסר מתמשך של כוח אדם, מבלי לקחת בחשבון את גידול האוכלוסייה; ובצידם את

**"ראש החץ
מכוון נגד
הוועדה לבחירת
שופטים,
מחיקתה,
והקמת מנגנון
פוליטי תחתיה,
אשר ריח פוליטי
ידבק בשופטים
שתבחר,
בכל ערכאות
המשפט"**

איך מגינים על השופטים ועל הפרקליטים מפני התקפות? על הפרקליטים? על היועצת המשפטית מתנהלת מתקפה חזיתית, והיא נתונה תחת אבטחה. האם לא ירחק היום שבו יפגעו פיזית בשופטים או בפרקליטים?

"למרבה הצער, ההתלהמות הולכת וגוברת ביצירת מתקפה חזיתית על היועצת המשפטית, ורמיסה ברגל גסה של חוות הדעת המשפטיות שהיא מעמידה לנגד עיני השרים בממשלה, והפועלים מטעמה. לדעתי, ומניסיוני כפרקליטה וכשופטת, כל אלה לא ירתיעו את היועצת המשפטית או את הפרקליטים, ולא ירתיעו את השופטים במילוי שליחותם בעשיית הדין ככתבו וכלשונו, בקול ברור וחזק, וללא מורא, ברוח הצהרת האמונים בהשבעתם: 'אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה. לשפוט משפט צדק, לא להטות משפט ולא להכיר פנים.'"

אנחנו יושבים בתל אביב - עיר חילונית במהותה, מתקדמת, פלורליסטית, מכילה. יש כבר דיבורים על כך שמדינת ישראל עומדת בפני פיצול לישראל ויהודה. יש דיבור על כך שבפועל זה כבר קורה.

"הדיבורים האלה מצערים אותי מאוד. דיבורים כאלה משקפים את החשש מפני ההידרדרות שאליה אנו מגיעים בעקבות החקיקה הנחפזת והמבעיתה של הממשלה, המביאה אותנו לעברי פי פחת, על סף התהום."

יש פעמים שאת פסימית?

"ביסודי אני אופטימית ומאמינה באדם, אבל הזמנים קשים ומשפיעים על מצב הרוח. במצב שנוצר, אבל הזמנים קשים ומשפיעים על מצב הרוח. במצב שנוצר, אנו חייבים להגן על הדמוקרטיה שהתבררה כשברירית כל כך, תחת איום של פילוג הנראה למרבה הצער קשה לאיחוי. למרות כל זאת, אני מקווה שנצא מחוזקים מהמשבר הנורא הזה, ורוצה לסיים ברוח הטובה שאותה אנו מכירים מקרוב. בשנותיה הראשונות של המדינה שרנו לה שירי מולדת'. אנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות בה', כך שרנו לארץ האהובה שלנו. זו השעה לבנות יחדיו, בשיח משותף בהסכמה רחבה, חוקה לישראל. רק כך נצא מחוזקים מן השבר המאיים על כל אחת ואחד מאיתנו."

"אתחיל בכך שהגישור הוא דרך מבורכת וחשובה להידברות בנסיבות של מחלוקות בכלל, ובתוך כך אמצעי יעיל וחשוב בפתרון סכסוכים מחוץ לכותלי בית המשפט. הליכי הגישור מוכרים כיום ונהוגים בחברה בישראל, כאשר לא אחת מסתמנת העדפה להידרש להליכים אלה, מבלי להגיע כלל לבירור תובענות בבית המשפט. ברוח זו, ומשיקולים של יעול הדיון וזירוז ההליכים, חלק ניכר מהתביעות האזרחיות, למיטב ידיעתי כשמונים אחוז, מופנה להליך גישור, ורק אם אינו עולה יפה, יחזור הדיון לבית המשפט."

"גם כשישבתי בדין העדפתי לעודד הידברות והסכמה בין הצדדים במקום התכתשות ממושכת בהליך המשפטי, אשר מעצם טיבו גורם למתדיינים לחצים נפשיים וכלכליים, וכשמגיעים להכרעה משפטית, היא לעיתים פוצעת, אפילו אם זכית בדין. מנגד, הליך הגישור, למרות שהוא מתקיים בין צדדים יריבים, בנוי על הסכמתם לקחת בו חלק, על נכונות לשמוע ולהישמע. בגישור הצדדים שומעים ומשמיעים את הסיפור שלהם, בשפתם, יש להם קול, הם רואים ונראים. שלא כמו בהליך המשפטי, אשר בו השפה המשפטית וההליך המשפטי עשויים להיות מנוכרים לבעל הדין שאינו פרקליט. יתרה מזו, לא אחת הפתרון לסכסוך מתגבש בהסכמה על ידי הצדדים, בשונה מהכרעה שיפוטית הנכפית עליהם, וכפי שאנו נוכחים לדעת, רבים מן הגישורים אכן מסתיימים בהסכמה, חלקם תוך ריפוי ואיחוי הכאב שבמחלוקת, במיוחד סכסוכי משפחה וביחסי עבודה."

הנשיא אהרון ברק עומד תחת מתקפה חמורה של מובילי הרפורמה.

"מתקפה זו דינה להידחות מכול וכול. הנשיא ברק הוא אחד בדורנו ונמנה עם גדולי המשפטנים בעולם. המהפכה החוקתית פרי רוחו, כתביו ופסיקתו של הנשיא ברק, נבנתה על 'כתפי ענקים': הנשיאים והשופטים, קודמיו במערכת המשפט לדורותיה, בשיתוף עם הנשיא שמגר, עם הנשיאה ביניש, ואיתם שופטי בית המשפט העליון שישבו בדין. פסיקתם, הזוכה להערכה ניכרת ביותר במדינות העולם, נתנה תוקף להגנה על כבוד האדם וחירותו, להגנה על זכויות המיעוט ולביסוס מעמדה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית."